

FRANCESC GUERAU
I EL SEU TEMPS

ANTONI PIZÀ

PAPERS

PALMA
2014

Introducció

En art ja s'ha fet tot, la qual cosa no vol dir que no hi hagi excepcions. Allò que podem fer, doncs, és rehabilitar les formes d'art passades. Baudrillard

L'objectiu d'aquest estudi és presentar en un sol volum tota la informació actualment disponible sobre el músic Francesc Guerau. És un treball que suposa una síntesi de centenars de fonts bibliogràfiques (tant purament documentals com musicals) i un minuciós estudi d'innombrables fonts primàries (documentals i musicals, també).

La feina no s'acaba aquí. Quan fonts tan distintes, desiguals, diverses, heterogènies i sobretot disperses es reuneixen en un sol volum (articles en set llengües, notació musical de tres estils, transcripcions notarials, estats de comptes, reculls poètics manuscrits, bibliografies, catàlegs, discografies, etc.) els errors, oblitats i inconsistències es fan sobtadament evidents: els estudiosos alemanys o nord-americans no han acabat d'entendre els documents espanyols; els investigadors espanyols no han consultat les recerques dels seus col·legues estrangers; els documentalistes no gosen endinsar-se dins la música; els musicòlegs s'ofeguen dins la mar dels documents originals. I després tenim les patinades involuntàries: una data es transcriu erròniament, Guerau apareix successivament com a músic i teòleg, cantaire i violinista i (posats a treure comptes) encara no podem acordar quantes composicions conformen el seu *Poema harmonico*. Per tant, el primer i principal objectiu d'aquesta monografia és unificar punts de vista, comparar fonts i organitzar de forma coherent, útil i pràctica tant els materials inèdits com els publicats sobre el compositor Francesc Guerau.

Tanmateix, aquesta monografia no és només un treball de síntesi. Si bé alguns aspectes de la vida i l'obra del compositor s'havien estudiat amb una

certa profunditat, d'altres eren totalment desconeguts. Per exemple, la seva música per a guitarra s'havia estudiat, editat, enregistrat i tocat molt sovint, en canvi, la música vocal o bé només es coneixia a través de referències bibliogràfiques, o bé era totalment desconeguda. Conseqüentment, sovint he resseguit les fonts documentals a través del filtre d'experts historiadors i transcriptors de documents originals, però per alguns aspectes he hagut de trobar els documents originals, alguns absolutament inèdits i descoberts en el transcurs d'aquesta recerca. Aquest és el cas, per exemple, de la cançó *Un corazon desdichado*.

Per tal que aquest estudi sigui íntegre i complet he hagut d'adoptar una metodologia eminentment interdisciplinària amb tots els perills que això comporta: no és gens fàcil arribar al fons de la qüestió quan s'exigeix que l'estudiós sigui expert en camps tan diversos com la història de la sarsuela, l'afinació de la guitarra barroca, l'estructura de la cort de Carles II i el teatre de Vélez de Guevara. Tanmateix, és fàcil veure que tot està relacionat i que un mètode vertaderament multidisciplinari és l'únic camí possible si es vol arribar a alguna conclusió mínimament satisfactòria. Aquest encreuament de disciplines tan diverses com la història, la literatura i la música és fascinant, però terriblement perillós; tanmateix és un repte que jo he volgut acceptar gustosament.

Si aquest llibre té mèrits –i jo voldria pensar que en té–, aquests es basen en un profund esforç per entendre el compositor Guerau i la seva música. Per això m'agradaria pensar que aquest estudi és sobretot un treball d'hermenèutica i reconstrucció històrica, no tan sols un enfilall de llocs i dates més o menys organitzats (i, ben pensat, si es pogués aconseguir això, ja hauríem arribat a un objectiu respectable). Molt sovint, el meu treball ha consistit a interpretar diverses i contradictòries fonts d'informació; estic convençut que el més elevat objectiu de qualsevol estudiós és situar la informació que hi hagi sobre un tema determinat –en aquest cas, els nostres compositors– dins el seu pertinent context amb la finalitat de fer un autèntic esforç per donar-li sentit. Només aquest procés pot vertaderament “rehabilitar les formes d'art passades”. Amb freqüència un té la sensació que, com un lloro que repeteix sense entendre el que diu, hi ha estudiosos que iteren i reproduïxen informació sense pair-la. Repetir informació sense analitzar-la –fins i tot quan aquesta informació és rigorosament inèdita– no condueix enlloc, i això és precisament el que he intentat evitar.

He de confessar –i les confessions les tinc per mà, perquè al cap i a la fi he escrit un llibre sobre músics i autobiografies– que quan vaig començar a estudiar el tema Guerau sabia molt poc d’ell i de la seva música. Des d’un principi, vaig intentar satisfer la meva pròpia curiositat i vaig imaginar que les meves preguntes també serien les d’altres investigadors. Tres anys després d’haver començat a reunir materials i llegir-los detingudament em queden més preguntes que respostes perquè cada punt que he intentat aclarir ha estat un nou centre d’interrogants. I tanmateix aquesta qüestió no em preocupa perquè l’essència del vertader saber consisteix a fer les preguntes apropiades, saber interrogar els fets, no oferir respostes teòricament definitives. Per mor de tot això, crec que si jo m’he esforçat per entendre el món de Guerau –i podeu creure que m’hi he esforçat de bon de veres– i l’he intentat explicar planerament, els possibles lectors també aconseguiran d’apropar-se a la seva música. Aquest punt em duu a una altra qüestió.

Aquest estudi va dirigit a un tipus de lector format en els estudis històrics i musicals. Amb tot i això, he volgut que la informació, que tant m’ha costat organitzar, sigui accessible a possibles lectors no especialistes (el músics, per exemple). Per tant, he intentat simplificar al màxim tot l’*apparatus* acadèmic i he sacrificat l’ortodòxia bibliogràfica a favor de l’agilitat informativa. Crec que les citacions, llistats de fonts, discografia, etc. són prou clares i es poden consultar amb facilitat; d’això precisament és del que es tracta: oferir un manual de consulta sobre Guerau que sigui accessible a músics i historiadors. Els experts tant en música com en història m’hauran de perdonar (respectivament) que faci alguns preàmbuls que ells poden considerar innecessaris, però que, tractant-se d’una obra multidisciplinària, són inevitables: no tots els historiadors saben què és una textura polifònica, ni tots els guitarristes tenen per mà els comptes de la casa reial espanyola al segle XVII. A més a més de la informació inèdita que aquí es presenta, els experts en Guerau –i podeu creure que n’hi ha d’aquests, i de molts bons– crec que trobaran que aquesta monografia, pel fet d’aplegar en un sol volum gran part del que sabem sobre aquest compositor, és un excel·lent punt de partida per a futurs estudis: només de corregir les meves badades, en correran un fum.